

International Theatre Institute ITI

World Organization for the Performing Arts

Poruka za Svjetski dan pozorišta 2024 – 27 Mart
Autor poruke

Jun Fose, Norveška
pisac, dramski pisac

Crnogorski jezik (prevod originala/ translated from English)

Umjetnost je mir

Svaka osoba je jedinstvena, posebna a opet ista kao svi ostali. Naš vidljivi, spoljašnji izgled drugačiji je od svih ostalih i sve je to dobro i lijepo, ipak u svima nama postoji nešto što je posebno – nešto što nas čini, baš tim, posebnim čovjekom. To nešto možemo nazvati čovjekovim duhom ili čovjekovom dušom. Ili možemo odlučiti da to uopšte ne označimo riječima, već da prosto ostavimo stvari na miru.

Opet, iako smo svi različiti, ipak smo svi i slični. Ljudi iz različitih krajeva svijeta su suštinski slični, bez obzira na jezik kojim govore, na boju kože ili kose.

Možda zvuči kao paradoks: da smo potpuno isti i apsolutno različiti. Možda mi sami predstavljamo paradox, spajajući tijelo i dušu i time obuhvatamo i najprizemnije, opipljivo postojanje, ali i nešto što prevazilazi materijalne, zemaljske granice.

Umjetnost, dobra umjetnost, uspijeva da na svoj savršeni način poveže nešto potpuno jedinstveno sa univerzalnim. Omogućava nam da ono nešto drugačije – strano, moglo bi se reći – razumijemo kao univerzalno. Time umjetnost ruši granice između jezika, regiona i zemalja i time spaja, ne samo ono što je karakteristično za svakog od nas ponaosob, već i karakteristično za nas kao grupu, kao na primjer naciju.

Umjetnost ne čini to izjednačavajući naše razlike i čineći nas istima, već, naprotiv, pokazujući nam nešto što je drugačije od nas, neobično ili strano. Sva dobra umjetnost sadrži upravo to: nešto strano, što ne možemo u potpunosti da razumijemo, a opet razumijemo. Umjetnost ima svoju tajnu. Fascinira nas i gura preko naših granica, noseći sa sobom univerzalnost i dovodeći nas do iste.

Ne znam bolji način spajanja suprotnosti. Ta potpuna obrnutost od nasilnih sukoba koje često vidimo u svijetu, koji se prepuštaju destruktivnoj težnji da unište sve što je strano, sve što je

jedinstveno i drugačije, često koristeći najnemoralnije načine koje nam je tehnologija stavila na raspolaganje. U svijetu postoji terorizam i postoji rat. Ljudi imaju svoju životinjsku stranu, instiktivnu, kojom drugog, stranog, vide kao prijetnju sopstvenom postojanju, umjesto kao fascinirajuću misteriju.

Na ovaj način, jedinstvenost – razlike koje svi možemo da vidimo – nestaju, ostavljajući za sobom kolektivnu sličnost u kojoj je sve što je drugačije prijetnja koju treba istrijebiti. Ono što se spolja vidi kao razlika, kao na primjer religija ili politička ideologija, postaje nešto što treba osvojiti i uništiti.

Rat je borba protiv nečeg dubokog u nama: nečega jedinstvenog. Ali, to je takođe i borba protiv umjetnosti i protiv njene dubine.

Govorim o umjetnosti uopšteno, ne samo o pozorišnoj ili dramskoj umjetnosti, ali to je zato što se, kao što sam rekao, svaka dobra umjetnost, u suštini, okreće oko istog: posebnost i jedinstvenost učiniti univerzalnim. Spajanjem posebnog i univerzalnog kroz umjetnost, ne eliminišući specifičnosti već ih naglašavajući, dopušta se onom stranom i nepoznatom, da jasno zasija.

Rat i umjetnost su suprotnosti, baš kao što su rat i mir – jednostavno je. Umjetnost je mir.